

бо аўтары жадалі паказаць яго блізкасць і роднасць з прастрэлам шыракалістым. Перадапошні раздзел апісвае легенды і павер'і, якія звязаны з сон-травой. Як адзначаюць Л. І. Петрова і Н. І. Сушко, такія сродкі надаюць выкладу жывасць і займальнасць [1, с. 159]. Таму захаваць гэты матэрыял было неабходна. Шырока выкарыстоўваючы ў загалоўках дзеясловы загаднага ладу, аўтар падтрымлівае моцны кантакт з чытачом [1, с. 159]. Для замацавання гэтай сувязі рэдактар дадаў у апошні раздзел менавіта такі заглавак («*Берегите прострел раскрытый*»).

Зыходзячы з вышэй сказанага, можна ўпэўнена сцвярджаць, што рэдактар пры дапамозе аўтараў правёў сур'ёзную працу з рукапісам. Спецыяліст не толькі выправіў памылкі розных відаў, але і здолеў удала структураваць матэрыял, што дазволіла захаваць прынцыпы навукова-папулярных выданняў.

ЛІТАРАТУРА

1. Петрова Л. И. Редактирование отдельных видов литературы: учебно-методическое пособие для студентов специальности «Издательское дело» / Л. И. Петрова, Н. И. Сушко. – Минск : БГТУ, 2009. – 186 с.

2. Книга о простреле [Электронный ресурс] // Google Диск. – Режим доступа: https://drive.google.com/file/d/1A1CfI__X81oDM9-U9aQu-FT1Siec2CL3/view. – Дата доступа: 29.01.2025.

3. Лебедько В. Н. Прострел раскрытый : растение года Беларуси : для сред. шк. возраста / В. Н. Лебедько, С. С. Савчук, Е.А. Рудаченко. – Минск : Беларусь, 2024. – 24 с.

УДК 766

М.В. Шарапова, доц., канд. техн. наук,
зав. кафедрой «Медиакоммуникации»,
Г.Д. Забродина, доц., д-р культурологи,
профессор кафедры «Дизайн архитектурной среды»
(СГТУ имени Гагарина Ю.А., г. Саратов, Россия)

ВИДЕОИГРЫ КАК ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ФЕНОМЕН В ЭПОХУ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Современное издательское дело претерпевает некоторые трудности в связи с рядом причин, среди которых и неравномерное распределение крупных издательств, и длительный срок возврата денежных средств, и увеличение цены печатного продукта по пути к потребителю. Всё это оказывает существенное влияние на процесс книгораспространения. Произошли изменения и в объёме понятия

Далейшы раздзел, прысвечаны выгляду расліны, падвергнуўся грунтоўным рэдактарскім зменам. Першы яго сказ быў разбіты на два для больш камфортнага чытання, а сказ у дужках стаў часткай новага складаназлучанага сказа. Таксама слова «*невысокое*» прыйшлося замяніць на «*небольшое*» (каб пазбегнуць таўталогіі), «*шарм*» – на «*очарование*» (менавіта такое слова больш падыходзіць для навукова-папулярнага выдання), «*корневище*» – на «*оно*» (займеннік дазваляе абысціся без паўтору). Іншыя рэдактарскія пераўтварэнні дапамаглі сціснуць інфармацыю і зрабіць яе больш лаканічнай. Так, другі чарнавы сказ быў аб'яднаны з трэцім. Гэта дазволіла пазбегнуць неабавязковых паўтораў слова «*кладовая*» і словазлучэння «*питательные вещества*». У выніку сказы набылі наступны выгляд: «*Это небольшое, всего 7–20 сантиметров высотой, густо и мягко серебристо-опушённое растение, что придаёт ему особое очарование. Прострел раскрытый имеет длинное и часто разветвлённое корневище. Мощное и почти чёрное, оно является особой кладовой, где хранятся запасы питательных веществ, заготавливаемые и накапливаемые листьями в течение всего вегетационного периода*» [3, с. 9–10].

Таксама грувасткім апынуўся яшчэ адзін сказ гэтага раздзела. Таму рэдактар раздрабіў яго на тры часткі. Акрамя гэтага, былі ліквідаваны паўторы. Ізноў прыводзім прыклады: «*Цветоносные стебли в начале цветения короткие, на верхушке чуть изогнутые, в результате цветок наклоняется и почти касается земли, будто бы кланяется*» [2]. Рэдактар задаўся пытаннем: кветка сапраўды «*наклоняется*» ці яна «*будто бы кланяется*»? Правільны варыянт маленькага сказа з улікам драбнення вялікага павінен гучаць так: «*В результате цветок будто бы кланяется, почти касаясь земли*» [3, с. 12]. У дадатак рэдактар убраў слова «*цветоносные*», бо «*стебли*» падчас цвіцення не бываюць «*нецветоносными*». Далейшы раздзел прысвечаны цвіценню і размнажэнню прастрэла шыракалістага. Тут рэдактар звярнуў увагу на два асноўныя моманты. Першы – у рукапісу быў сказ: «*Прострелы – перекрёстноопыляемые растения, но у них может происходить и самоопыление*» [2]. Такая інфармацыя можа складана ўспрыняцца нават вучнямі сярэдняга школьнага ўзросту, яна не адыгрывае важную ролю ў кнізе. Было вырашана выкрасліць гэты сказ з тэксту. Другі момант – рэдактар пабачыў параўнанне – «*...плодик, как буравчик, ввинчивается в почву*» [2]. Аднак «*ввинчивать*» – гэта ўстаўляць нейкі прадмет унутр чаго-небудзь. З плодам немагчыма такое зрабіць, таму параўнаноўваць яго са свярдзёлкам некарэктна. Правільны варыянт – «*плодик входит в почву*».

У наступных раздзелах расказваецца, дзе можна пабачыць гэту расліну, якія ў яе ўласцівасці. Некалькі слоў гаворыцца і пра сон лугавы,

«опушки» – гэта наогул краі лесу. Па-другое, знікла слова «весеннее» («В лучах весеннего солнышка...»), бо зразумела, што ў гэты час года не сустракаецца «осеннее (летнее, зимнее) солнышко» [2].

Загалавак у першым раздзеле адсутнічае, бо аўтары і мастацкі рэдактар імкнуліся паказаць жывапісную прыроду, а слова «Введение» не змяшчалася на старонках [3, с. 3].

Перш чым апісваць расліну-пераможцу, чытачу неабходна пазнаёміцца з кампаніяй, якая ўпершыню праходзіць на тэрыторыі Беларусі. Таму рэдактар зрабіў так, каб гэта частка тэксту размяшчалася напачатку кнігі, і назваў раздзел адпаведным чынам – «Растение года». Падчас размовы гэтага спецыяліста з аўтарамі было вырашана ажыццявіць наступныя праўкі: замяніць словазлучэнне «Национальная компания» на «национальная кампания» («компания» – гэта прадпрыемства, а «кампания» – сукупнасць мерапрыемстваў; таксама няма неабходнасці пісаць слова «Национальная» з вялікай літары); даць поўныя групы слоў замест абрэвіятур для спрашчэння («ОО» – «общественное объединение», «БО» – «Ботаническое общество»); выправіць стылістычную памылку ў сказе «Целью данного мероприятия стало избрание дикорастущего растения белорусской флоры, которое и станет символом 2024 года» («избрать» можна прэзідэнта, мэра, губернатара, а не расліну; для мінімальнай колькасці паўтораў слоў паміж сказамі рэдактар прыйшоў да такога варыянта: «Целью нового конкурса был поиск дикорастущего растения белорусской флоры – символа данного биологического царства 2024 года») [2]. Таксама з дапамогай падказак рэдактара аўтары высветлілі дакладную дату старта конкурсу і спосаб вызначэння яго пераможца.

У наступным раздзеле тлумачыцца паходжанне іншых асобных назваў гэтых раслін. Тут рэдактар упершыню скарыстаўся зноскай і напісаў тлумачэнне паняцця, якое ўзгадніў з аўтарам. Гэта робіць успрыняцце твора чытачом больш поўным. У далейшым было зроблена яшчэ 8 такіх тлумачэнняў.

А вот другое русское название – сон-трава – отсылает к легенде, согласно которой животные и люди, пожевав **корневища** с корнями, впадали в глубокий сон. Вероятно, это связано со снотворными и успокаивающими свойствами растения.

Корневище – видоизменённый, обычно подземный побег многолетних растений, отличающийся от корня наличием почек.

Малюнак – Зноска ў кнізе «Прострел раскрытый. Растение года Беларуси»

Перад найбольш аб’ёмнай і складанай часткай тэксту чытача неабходна зацікавіць, каб ён не адцягнуў увагу. Таму рэдактар стварыў даволі інтрыгуючы загалавак для чарговага раздзела. Ён называецца «Почему прострел раскрытый популярен».

выяўлены галоўны недахоп – мазаічнасць. Матэрыял выкладваўся непаслядоўна, а часткі тэксту размяшчаліся няўдала. Спачатку апісваюцца расліна і месцы яе знаходжання і толькі потым расказваецца пра конкурс «Растение года», а далей, напрыканцы, увогуле падаюцца легенды, звязаныя з сон-травой [2]. Для вырашэння гэтай праблемы рэдактар пры падтрымцы аўтараў паслядоўна структураваў часткі твора і дадаў ім загалоўкі (за выключэннем першай часткі).

На думку Л. І. Пятровай і Н. І. Сушко, загалоўкі з’яўляюцца не толькі сродкамі, якія забяспечваюць займальнасць і прыцягальнасць. Яны павінны разглядацца рэдактарам як важны структурны элемент, ад якога залежаць дакладнасць пошуку патрэбных звестак і поспех працы з кнігай. Для рэдактара гэта аб’екты, якія патрабуюць глыбокага аналізу [1, с. 159].

Адпаведна, было створана 10 загалоўкаў – «*Растение года*», «*Откуда пошли названия “пульсатилла” и “сон-трава” и при чём здесь прострел раскрытый*», «*Почему прострел раскрытый популярен*», «*Как выглядит прострел раскрытый*», «*Цветение и размножение прострела раскрытого*», «*Где можно увидеть растение*», «*Полезные свойства растения*», «*Прострел луговой – брат прострела раскрытого*», «*Легенды и поверья о сон-траве*» «*Берегите прострел раскрытый*»; адзін раздзел, як ужо было сказана, застаўся без загалоўка [3, с. 23]. Выкладзем змест кожнай часткі тэксту, а таксама назавем асноўныя рэдактарскія праўкі падчас працы з рукапісам.

Уводзіны (без загалоўка) даюць першае ўяўленне чытачу наконт расліны, пра якую пойдзе гаворка ў кнізе. Яны таксама падкрэсліваюць аўтарскую задуму – расказаць пра новы значны конкурс у краіне і звярнуць увагу людзей на прастрэл шыракалісты. Такая канцэпцыя з’яўляецца актуальнай, мае грамадскае, асветніцкае і навуковае значэнне.

Першы абзац напісаны жыва, ствараецца эфект прысутнасці, які прымушае чытача ўявіць, што ён наведвае апушкі і ўзлессі і бачыць яскравыя першацветы – прастрэлы. Аўтары імкнуцца, каб чытач успрымаў матэрыял прасцей і з цікавасцю паглыбіўся ў кнігу:

«*С приходом весны на полянках и опушках сосновых лесов появляются необычайно привлекательные первоцветы – прострелы. В лучах солнышка они распускают свои крупные и яркие цветки, знаменуя пробуждение новой жизни*» [3, с. 3].

У момант рэдагавання гэтага абзаца былі выпраўлены дзве лексічныя памылкі. Па-першае, рэдактар выкрасліў слова «лесные» («*С приходом весны на лесных полянках и опушках сосновых лесов*»), паколькі «*полянки*» у сасновым лесе не могуць быць «*нелесными*», а

9. Казачкова, Е. М. Формирование и функционирование молодежного сленга в лингвокультурной среде (На примере Астраханской области) : специальность 10.02.01 «Русский язык» : диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук ; Российский университет дружбы народов / Казачкова Евгения Мирославовна. – Москва, 2006. – 199 с.

10. Марочкин, А. И. Лексико-фразеологические особенности молодежного жаргона (на материале речи молодежи г. Воронежа) : специальность 10.02.01 «Русский язык» : диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук ; Воронежский государственный университет / Марочкин Александр Игнатович. – Воронеж, 1998. – 261 с.

11. Рюмин, Р. В. Лексико-семантическая организация молодежного жаргона (на материале речи молодежи г. Вологды) : специальность 10.02.01 «Русский язык» : диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук ; Череповецкий Государственный Университет / Рюмин Роман Владимирович. – Череповец, 2004. – 250 с.

УДК 802.2

Я.А. Рудачэнка, магістрант;

А.А. Барковіч, праф., д-р філал. навук (БДТУ, г. Мінск)

**ПРАЦЭС РЭДАКТАРСКАЙ ПАДРЫХТОЎКІ
НАВУКОВА-ПАПУЛЯРНАГА ВЫДАННЯ
«ПРОСТРЕЛ РАСКРЫТЫЙ. РАСТЕНИЕ ГОДА БЕЛАРУСИ»**

Навукова-папулярнае выданне – кніжнае выданне, асноўнай мэтай якога з’яўляецца перадача для чытача пэўных навуковых звестак у даступнай форме. Праца рэдактара над зместам навукова-папулярнага твора мае двухпланавы характар. З аднаго боку, перад гэтым спецыялістам стаіць задача ацаніць навуковасць зместу, з другога – прыёмы яго адлюстравання, якія забяспечваюць папулярызцыю [1, с. 155]. Мова папулярных кніг не можа змяшчаць адступленняў граматыкі і павінна мець дакладнасць мовы навукавай літаратуры, яскравасць мастацкай літаратуры, а таксама абавязана быць зразумелай для чытача, на ўвагу якога разлічаны твор [1, с. 161].

Выданне, што разглядаецца ў гэтым артыкуле, называецца «Прострел раскрытый. Растение года Беларуси». У кнізе распаўядаецца пра конкурс «Растение года» і апісваецца прастрэл шыракалісты – расліна-пераможца. Падчас першага прачытання рукапісу рэдактарам быў